

УДК 159.9

Ігор Володимирович КЛИМЕНКО,

заступник голови Національної поліції України;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3552-2277>

ПРОГНОСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

Прогностичну компетентність розглянуто як системну професійно-особистісну якість, що інтегрує прогностичні знання, вміння, досвід і особистісні особливості, що забезпечують ефективність прогностичної діяльності. Специфіка прогностичної компетентності поліцейських пояснюється особливостями їх службової діяльності, які часто полягають у невизначеності вихідних даних, значній кількості суб'єктивних факторів, унікальності багатьох подій і явищ, високій «ціні» помилкових рішень.

Ключові слова: прогностична компетентність, прогностична діяльність, поліцейські.

Прогнозування як метод наукового дослідження міцно утвердилося практично в усіх сферах людської діяльності. Знання про майбутнє хвилювало людину ще з давніх часів. Аналізуючи минуле і сьогодення, встановлюючи причинно-наслідкові зв'язки між подіями, люди навчилися будувати прогнози розвитку того чи іншого процесу або явища. У сучасному суспільстві вміння передбачати результати своєї роботи, вчасно коригувати і вдосконалювати методи і засоби досягнення мети є необхідною умовою успішності та конкурентоспроможності фахівця у будь-якій галузі. Особливо це актуально для такого специфічного виду діяльності, як поліціювання.

Прогнозування – це випереджальне відображення майбутнього, вид пізнавальної діяльності, спрямований на визначення тенденцій динаміки конкретного об'єкта або події на основі аналізу його стану в минулому і сьогоденні. Л. О. Регуш уточнює поняття «прогнозування», взявши за аксіому, що прогнозування є одним із видів людської діяльності [1, с. 17–18]. Знання про майбутнє є «основним продуктом» пізнавальної прогностичної діяльності, а її мета – отримання прогнозу. Як істотні ознаки прогнозування вчена виділяє: родову – пізнавальну діяльність та видову – знання про минуле; перетворення знань; результат діяльності – прогноз, тобто знання, що відбиває специфіку майбутнього, яке має імовірнісний характер.

К. В. Корнілова прогностичними компетенціями вважає види професійних компетенцій, що визначають вимоги до освоєння того чи іншого компонента змісту професійної підготовки до прогностичної діяльності [2, с. 12]. Прогностична компетентність, на її думку, є видом професійної компетентності, що виражається певною мірою у володінні знаннями, вміннями, досвідом у галузі прогнозування і здатністю застосування цього досвіду у професійній діяльності; сформованістю відповідних рефлексивних і ціннісних якостей. О. В. Макарова визначає прогностичну компетентність як системну професійно-особистісну якість, що інтегрує прогностичні знання, вміння, досвід і особистісні особливості, що забезпечують ефективність прогностичної діяльності [3, с. 11].

Система психологічного забезпечення професійної підготовки поліцейських дозволяє формувати у курсантів внутрішню готовність до складних умов діяльності працівників правоохоронних органів. Формування внутрішньої готовності до професійної діяльності реалізується більш успішно, якщо в процесі професійної підготовки, на заняттях створюються умови високої напруженості, великої різноманітності складних ситуацій, вводяться елементи небезпеки і ризику [4]. Внаслідок цього у майбутніх працівників поліції формуються професійно необхідні компетенції, з яких найбільш універсальними є: здатність до професійного зростання; професійна здатність до передбачення ходу подій, що сприяє формуванню адаптивної поведінки; психологічна готовність до екстремальної діяльності; критичне ставлення до власних переконань; знання правової основи діяльності поліції та вміння юридично правильно кваліфікувати факти й обставини; вміння використовувати нові технології, канали інформації і телекомунікації у вирішенні професійних завдань; вміння надавати першу допомогу особам, які постраждали від злочинів, адміністративних правопорушень і нещасних випадків [5].

Прогностична компетентність виступає однією з ключових характеристик для діяльності поліцейських на сучасному етапі реформування правоохоронної галузі. У практичному вигляді ми можемо її спостерігати у ситуаціях, коли значний професійний практичний досвід працівника трансформується у здатність до прогнозування тих чи інших подій.

До характеристик, що притаманні прогностичній компетенції, слід віднести: уяву, спостережливість, неординарність мислення, схильність до ризику, відповідальність, здатність до адекватної оцінки власної діяльності. Серед інших умінь треба відмітити вміння визначати причинно-наслідкові зв'язки, оптимально опрацьовувати інформацію, висувати гіпотези та планувати.

Отже, вивчення антиципації у професійній діяльності поліцейського, тобто здатності використовувати накопичений індивідуальний досвід для ймовірнісного прогнозування майбутньої ситуації з метою підготовки ефективних дій та оптимального опрацювання інформації, є однією з актуальних проблем сучасної юридичної психології. Характер імовірнісного прогнозування є міцно пов'язаним із професійною діяльністю суб'єкта – з його потребами, цілями, з його можливостями впливати на середовище і на своє становище в ньому, впливати на хід подій.

Це різновид компетентності як психологічний феномен має універсальне значення для всіх сторін діяльності людини та є одним із важливих механізмів регуляції та оптимізації поведінки, оскільки для індивіда є типовим відображення теперішнього, збереження минулого й активне оволодіння перспективою майбутнього [6].

Що стосується професійної діяльності поліції, то прогнозування і прогностична компетентність тут істотно різняться від інших сфер функціонування, що пояснюється специфікою дій, які полягають у невизначеності вихідних даних, величезній кількості суб'єктивних факторів, унікальності багатьох подій і явищ, що не дозволяють скласти за ними статистику, високій «ціні» помилкових рішень. Ось чому здатність і вміння прогнозувати під час вирішення завдань повсякденної професійної діяльності працівників правоохоронних органів є однією з найважливіших складових професійної компетентності випускника закладу вищої освіти МВС.

Загалом проведений аналіз дає можливість зробити висновок про необхідність високоякісного відбору форм, засобів, способів з метою здійснення технології формування прогностичної компетенції у процесі професійної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Регуш Л. А. Психология прогнозирования: способность, ее развитие и диагностика. Киев : Высшая шк., 1997. 88 с.
2. Корнилова К. В. Формирование прогностической компетентности будущих специалистов дошкольного образовательного учреждения в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Магнитогорск, 2009. 25 с.
3. Макарова Е. В. Формирование прогностической компетентности студентов аграрных вузов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. М., 2013. 24 с.
4. Бархаев Б. П., Караяни А. Г., Перевалов В. Ф., Сыромятников И. В. Психология и педагогика профессиональной деятельности офицера. М. : Воениздат, 2006. 488 с.
5. Клименко І. В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських: монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.

6. Батраченко І. Г. Психологія антиципації: монографія. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2009. 264 с.

Одержано 14.03.2019

Прогностическая компетентность рассмотрена как системное профессионально-личностное качество, интегрирующее прогностические знания, умения, опыт и личностные особенности, обеспечивающие эффективность прогностической деятельности. Специфика прогностической компетентности полицейских объясняется особенностями их служебной деятельности, которые часто заключаются в неопределенности исходных данных, значительном количестве субъективных факторов, уникальности многих событий и явлений, высокой «цене» ошибочных решений.

Ключевые слова: прогностическая компетентность, прогностическая деятельность, полицейские.

УДК 159.922:378.015.3-057.87

Олександра Олександрівна КОГУТ,

кандидат психологічних наук,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблемних питань правоохоронної діяльності
Донецького юридичного інституту МВС України

СУЧАСНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Висвітлено сучасний підхід щодо організації психологічного супроводу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських.

Ключові слова: психологічний супровід, особистість, професійна спрямованість, курсант, студент.

Формування інформаційно-комунікативного суспільства в наш час актуалізує значущість цінностей самореалізації в соціальному житті особистості. Що в свою чергу сприяє трансформації цінностей професійного навчання. В аспекті цього соціалізація для осіб юнацького віку це пошук професійного самовизначення, визначення пріоритетних цінностей власного погляду на життєдіяльність та спрямування життєвих сил у свідомому напрямі, розвиток вміння